

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
kainuunliitto@kainuu.fi

LAUSUNTO

11.9.2020

Dnro 289/2020

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto

Viite: Lausuntopyyntönnö 12.8.2020

KAINUUN TUULIVOIMAMAAKUNTAKAAVAN TARKISTAMINEN

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä Lähtökohdat ja tavoitteet -raportti

Kainuun maakuntavaltuusto on päättänyt käynnistää Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen. Tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen tavoitteena on päivittää ja ajantasaistaa voimassa oleva Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Maakuntakaavan tavoitevuosi on 2035. Kainuun liitto pyytää lausuntoa tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnoksesta sekä Lähtökohdat ja tavoitteet -raporttiluonnoksesta

Maakuntakaavan alueelle sijoittuu kokonaan tai osittain viisi paliskuntaa: Halla, Näljänkä, Hossa-Irni (osa), Jokijärvi (osa) ja Pintamo (osa). Poronhoito on oleellinen osa Kainuun perinteisiä elinkeinoja ja sen merkitys korostuu erityisesti syrjäisten seutujen asuttuna pitämisessä. Poronhoito on merkittävä sidostoimiala muun muassa matkailulle.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Kaikessa kaavoituksessa on lähtökohtana erilaisten alueidenkäytön intressien ja tarpeiden yhteensovittaminen. Kaavoitusprosessit toimivat myös alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuuden välineinä. Kaavoilla on oikeusvaikutuksia ja lainsäädännön ohella ne ohjaavat alueiden ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (poronhoitolaki, PHL 848/1990). Maakuntakaavan sisältövaatimuksissa (MRL 28 §) edellytetään kiinnitettävän erityisesti huomiota muun muassa maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Poronhoito on poronhoitoalueella keskeinen osa alueen elinkeinoelämää ja laajojen maa-alueiden käyttäjänä altis muun maankäytön vaikutuksille. Poronhoito on lisäksi kiinteä osa Pohjois-Suomen kulttuuriperintöä. Poronhoitoalueella tapahtuva maankäytön suunnittelu on siis elinkeinon ja kulttuuriperinnön jatkuvuuden kannalta keskeinen kysymys.

Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla. PHL 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevan suunnittelun yhteydessä, mikäli sen katsotaan olennaisesti vaikuttavan poronhoidon harjoittamiseen. Vaikka alue ei olisikaan valtion mailla, on poronhoitolain mukaisten neuvotteluiden tyyppisiä neuvotteluita käyty useissa kaavoissa ja maankäyttöhankkeissa, sillä ne on todettu hyväksi osallistamisen välineiksi.

Poronhoitoa koskeva paikkatietoaineisto on jokin aika sitten ajantasaistettu, ja se on entistä laadukkaampaa. Koko poronhoitoalueen porotalouden paikkatietokanta paliskuntien toiminnasta, porolaitumista, poronhoidon rakenteista, porolaidunten laadusta ja määrästä sekä maankäytön häiriövaikutuksista koottiin Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen toimesta TOKAT-hankkeessa. Kainuun liitolla on käytössään tämä hankkeessa valmistunut TOKAT-aineisto.

Maakuntakaavan OAS ja lähtökohdat

Kaavan tavoitteena on lisätä tuulivoimatuotantoa tuntuvasti. Kun otetaan huomioon jo toteutuneet tuulivoimalat ja hankekehityksen kohteena olevien tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden tuulivoimalat sekä maakuntakaavan tarkistamisen tavoite, Kainuun tuulivoimamaakuntakaavoituksen tavoitteeksi asetetaan noin 410 teollisen kokoluokan tuulivoimalaa tavoitevuonna 2035. Tällä hetkellä on toteutunut 30 voimalaa, ja hankekehityksessä 58 voimalaa. Siihen nähden tavoitteena on siis moninkertaistaa tuulivoimatuotanto alueella.

OAS:n mukaan tuulivoima-alueiden määrittäminen perustuu vaikutusten arviointiin huomioon ottaen muun muassa maisematekijät, meluvaikutukset, välke, linnusto, tutkajärjestelmä, puolustusvoimien toiminta, porotalous ja teknistaloudellinen kannattavuus. Lisäksi arvioidaan vaikutuksia olemassa olevaan maankäyttöön. Vaikutusten arvioinnin avulla tuulivoima-alueet yhteen sovitetaan muun maankäytön kanssa. Arvioinnissa kiinnitetään myös huomiota MRL:n 28 §:n edellyttämällä tavalla siihen, ettei maaomistajille tai muille oikeuden haltijoille aiheudun kohtuutonta haittaa.

MRL 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kainuussa poronhoito kuuluu siten huomioon otettavaksi asiaksi kaavaa laadittaessa. Lähtökohdat ja tavoitteet -raportissa porotaloutta ei mainita lainkaan, vaikka OAS:sta se löytyy. Raporttia on siten syytä päivittää. Kaavan suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa poronhoito huomioon ja arvioida sille aiheutuvat vaikutukset. Työkaluna voidaan käyttää muun muassa edellä mainittuja paikkatietoaineistoja. Tällöin suunnittelussa olisi mahdollista huomioida poronhoidon keskeiset toiminta-alueet. Lisää tietoa poronhoidon huomioon ottamisesta kaavoituksessa on Paliskuntain yhdistyksen nk. poroYVA-oppaassa, paliskunnat.fi/poroyva

Maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on tunnistettu alueen paliskunnat kaavan osallisiksi ja paliskunnilta on pyydetty lausunnot OAS:sta. Kaavan laatimisen vaiheisiin ei ole suunniteltu poronhoitolain 53 § mukaisia neuvotteluita alueen paliskuntien kanssa. Paliskuntain yhdistys katsoo, että Kainuun maakuntakaava-alueen paliskuntien kanssa tulee järjestää ainakin yksi neuvottelu oikea-aikaisesti niin, että kaavan lopputulokseen on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa. Neuvotteluita voi olla tarpeen käydä useampiakin, jotta poronhoidon huomioon ottaminen varmistetaan.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao